

СУЧАСНІ ПРАКТИКИ ЧИТАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ВЗАЄМОДІЇ З ЕКРАННИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

*В. О. Мартиненко, канд. пед. наук,
провідний науковий співробітник
відділу початкової освіти Інституту
педагогіки НАПН України*

Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, динамічне урізноманітнення засобів і способів одержання пізнавальної інформації, широкий доступ учнів до екранних технологій, щоденна тривала взаємодія з ними дітей позначитися на різних аспектах читацької діяльності молодших школярів: спричинили процес трансформації всіх характеристик дитячого читання (його статус, мотиви, характер, способи роботи з текстом, візуальним матеріалом); зумовили появу нової практики(моделі) - читання з екрану; сприяли нарощенню від'ємних (більшою мірою) і позитивних (меншою мірою) показників у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, їхньому мовленні, читацькій діяльності загалом.

Проблема читання з екрану є недостатньо вивченою. Як стверджують фахівці, більшість концепцій, стратегій, технологій читання, які активно застосовувались у читацькій практиці ХХ століття, не можуть бути підґрунтям для навчання школярів технологій екранного читання. Цей вид читання є іншим, порівняно з традиційним. У ньому по-іншому діють механізми зорового сприймання й уваги. Сьогодні вчені не можуть, наприклад, зробити достовірних висновків про те, який обсяг інформації утримується в довготривалій пам'яті дитини під час екранного читання, яка її кількість перейде в знання, який вплив така технологія матиме на розвиток образного мислення дитини та ін..

Як стверджують фахівці, процеси традиційного читання на папері й екранне читання будуть у подальшому розвиватися паралельно.

До *негативних* впливів екранних технологій на процеси читацької діяльності дітей учені відносять: зниження концентрації уваги, обсягів робочої пам'яті під час читання лінійних традиційних текстів; тенденції до поверхового (фрагментарного) перегляду текстів, який не дає змоги цілісно, поглиблено зрозуміти і запам'ятати прочитане; скорочення обсягів тексту, який сприймається за одиницю часу(йдеться про смислове сприймання); більш пізні у багатьох дітей оволодіння мовленням, збіднення словникового запасу; зростання кількості школярів з системними мовленнєвими і графічними порушеннями (дислексією, дисграфією), низькою культурою мовлення (сленговий, згрубілий характер спілкування, вживання жаргонізмів і т. ін.); досить невтішні прогнози учених щодо розвитку образного мислення учнів, творчої уяви.

Позитивні тенденції у контексті сучасної читацької діяльності молодших школярів характеризуються динамічним розвитком у них умінь і навичок роботи з невербальним матеріалом: позитивний вплив на темпоритм учнів; миттєве охоплення й усвідомлення змісту невербальної інформації; уміння досить швидко переключати увагу, сприймаючи розрізнені смислові

фрагменти. Сучасні учні (з числа тих, які активно читають), порівняно з читачами попередніх років – більш вимогливі, прагматичніші, більш ерудовані і чітко мотивовані на ті чи інші теми дитячого читання.

Вивчення шкільної практики показує, що протягом останніх років спостерігається тенденція до поглиблення відмінностей у стартових можливостях учнів з читання у межах однієї вікової групи. Це спонукає до розроблення і застосування індивідуалізованих навчальних методик для учнів з різним рівнем розвитку у них компонентів читацької діяльності.